

BIJZONDERE PLANTEN DANKZIJ ZWARE METALEN

Nog één pol was er in Nederland van het zeldzame zinkschapengras. Dankzij tijdig ingrijpen is het voortbestaan van deze en een aantal andere bijzondere plantensoorten bij Cottessen voor de komende jaren veiliggesteld.

De weg naar Cottessen, in het uiterste zuidoostelijke puntje van Nederland, levert bij elke bocht een nieuw, verrassend uitzicht over het spectaculaire heuvel-landschap. In de stralende novemberzon zijn de herfstkleuren op hun mooist, reden waarom veel wandelaars juist nu genieten van dit stukje Zuid-Limburg. Misschien passeren ze wel een bijzonder stukje natuur, zonder zich daarvan bewust te zijn. Op de plek namelijk waar het riviertje de Geul Nederland binnenkomt, werken Het Limburgs Landschap en Natuurmonumenten op meerdere

plekken aan het herstel van de bedreigde zinkflora.

KLEURENPRACHT

“In juni was dit weiland een grote kleurenpracht”, vertelt Arjan Ovaa, ecooloog bij Het Limburgs Landschap. Nu staan er nog een paar paarse plantjes tussen het groen. Maar dat maakt het verhaal niet minder interessant. Want de plantengroei die zo kenmerkend is voor dit deel van Zuid-Limburg, heeft een bijzondere oorsprong. Net over de Belgische grens, bij de dorpen Plombières en La Calamine [Kelmis in het Nederlands] werd jarenlang lood en zink gewonnen. Bij overstromingen van de Geul, wat regelmatig voorkomt, wordt restmateriaal van deze zware metalen meegevoerd naar Nederlands grondgebied en afgezet in de bodem. Dat zorgt voor de typische,

zeldzame plantengroei, zoals het zinkviooltje, zinkboerenkers, zink Engels gras en zinkschapengras.

Maar langzaam verdwenen deze bijzondere soorten, doordat het aangevoerde water steeds meer andere voedingsstoffen ging bevatten, onder meer afkomstig uit de landbouw. De ‘gewone’ grassen die het prima deden op deze verrijkte bodem, verdrongen de zinkplanten. Met steun van subsidies zijn Het Limburgs Landschap en Natuurmonumenten dit probleem te lijf gegaan. “We zijn begonnen met grootschalig onderzoek om te achterhalen wat de samenstelling van de bodem was en waarom het mis ging met de zinkflora”, zegt Arjan. “We bekeken of er genoeg zware metalen in de bodem zaten, of er voldoende overstromingen waren – en dus voldoende slibafzetting – en hoeveel en welke voedingsstoffen

Arjan Ovaa op de proeflocatie in Cottessen waar in november het zink Engels gras nog in bloei stond. Foto's Henk Heijligers.

Dit project is mede mogelijk gemaakt door Provincie Limburg.

provincie limburg

het water bevatte. Aan de hand van onze bevindingen brengen we nu als het ware de oude situatie terug.”

EXPERIMENT

Na het onderzoek zijn er proefvlakjes met kale grond gemaakt in een weiland bij Cottessen waarop maaisel uit Plombières is uitgestrooid. “Zo konden we zien wat dat opleverde. De natuur is immers niet altijd voorspelbaar. Toen we zagen dat de zinkplanten opkwamen, die alleen op deze plek kunnen groeien, wisten we dat het werkte en hebben we het experiment opgeschaald.”

Besloten werd om enkele centimeters van de grond van het geschikte perceel af te halen en daarna de grond te bedekken met het maaisel uit Plombières. “Daarbij hebben we nog een extra ‘truc’ bedacht. We hebben ijzersulfaat op de grond ge-

bracht. Dit lost op in de bodem en spoelt tegelijk kalk uit; zo wordt het nog geschikt voor de zinkflora.”

“De volgende vraag was: ‘Wat doen we met de grond, die van het perceel weg moet?’ Vanwege de zware metalen is de grond als vervuild aangemerkt en moet je voldoen aan de geldende milieuregels. Afvoeren is duur. Dat wilden we niet doen, omdat dit project uiteindelijk met belastinggeld wordt gefinancierd. De oplossing bleek simpel: we hebben de grond gebruikt op het grasland naast de ‘zinkwei’. Dat mocht, omdat die grond ook met hetzelfde slib vervuild is.”

ZILVEREN MAAN

Volgende zomer wordt het kaal gemaakte terrein bestrooid met het maaisel. “We geven de planten twee jaar de tijd om ongestoord te groeien en bloeien, en beheren

er dan niet”, zegt Arjan. “Daarna nemen we het gebied op in het maaibeheer. Als het goed is, groeien hier dan zinkviooltje, zink Engels gras, zinkschapengras en zinkboerenkers [die nergens anders kunnen groeien]. Van het zinkschapengras, dat overigens lastig te herkennen is, was er nog maar één pol in Nederland. We hopen dat na deze ingreep deze soorten hier nu tientallen jaren kunnen blijven bloeien.”

Als de flora weer in ere is hersteld, heeft Arjan nog één wens: “Ik hoop stiekem dat de zilveren maan zich hier gaat vestigen. In Nederland vind je deze zeldzame vlinder op moerasviooltjes, maar in België zie je hem ook op zinkviooltjes. Het is een beetje wishful thinking, maar ik sluit het niet uit.”

TEKST: MEYKE HOUBEN